

Umberto Eco – Jméno růže

Umberto Eco

- 1932 – současnost
- italský sémiolog
- filozof
- spisovatel
- znalec středověké filozofie (medievalista), což se značně promítá v jeho díle
- jeden z nejvýznamnějších představitelů postmodernismu
- stal se lektorem na univerzitách
- získal mnoho ocenění prestižních světových univerzit
- postmodernismus
- byly zbořeny konvence a hranice mezi vysokou a nízkou kulturou
- ve filozofii – neexistuje pravda, která by mohla být sdílena všemi, je totiž do jisté míry subjektivní
- genderové studie – rozdíly mezi pohlavími, žena vidí svět jinak než muž
- v umění se často využívá hry a metatextovosti – do 1textu se vkládaly narážky na jiné texty
- imitují zábavnou literaturu
- sbírání rozdílů mezi vysokým a nízkým uměním
- relativizace pravdy
- každá představa je subjektivní
- začala se šířit virtuální realita – uměle vytvořená, člověk se do ní stále víc uzavírá

Jméno růže

Příběh má rámeček rukopisu, jenž je nalezen a přeložen. Starý Adso v něm retrospektivně popisuje události, které zažil jako mladík, když doprovázel Viléma, svého učitele, na cestách.

1.Den:

Adso z Melku a Vilém z Baskervillu (františkán) přijíždějí do benediktinského severoitalského opatství, protože tam má být disputace (debata) se zástupci papeže ohledně otázky Kristovy chudoby (františkáni vs. Benediktini), potkají po cestě mnichy, kteří hledají koně. Vilém dokáže svou inteligencí tím, že jim řekne, kam kůň běžel, jak vypadal a dokonce, jak se jmenuje, aniž by ho kdy předtím viděl.

V noci přijde do jejich cely opat a svěří se Vilémovi s vraždou iluminátora Adelma a požádá ho o pomoc ve vyřešení toho, než přijde papežská delegace. Vilém už po prvním ohledání tuší, že se jednalo o sebevraždu.

Pátrají po stopách, při té příležitosti jdou do knihovny, která je kvůli své architektonické složitosti nazývána labyrintem. Nevyzná se v ní nikdo jiný než knihovník. Na noc se vždy zamyká a je ověřena pověra, že tam v noci straší duchové atd. Labyrint znázorňuje svět. Všichni mají do knihovny zakázán vstup, knihy si mohou pouze vybrat v seznamu a knihovník je přinese. Zkoumají zde Adelmův pracovní stůl a baví se s ostatními mnichy. Smějí se spolu a tak se setkávají s Jorgem, který nemá rád smích.

Při večeři vidí Malachiáše jak vychází odněkud z kaple, později tam objeví tajný vchod do budovy, která bývá přes noc zamčená.

2.Den:

Je objevena při ranní bohoslužbě další mrtvola v kádi s prasečí krví, tento podivný způsob smrti nabízí spojitost se zjevením svatého Jana, s Apokalypsou. Vilém pokračuje v pátrání, vyslýchá mnichy a od Severina se dozvídá, že před lety zmizel jeden jed.

Večer se vydají tajnou chodbou do knihovny, zabloudí v labyrintu. Když objeví zajímavé knihy, někdo jim překazí čtení, ukradne Vilémovi brýle a uteče. Zloděj tam ovšem zanechá nějakou šifru, později z ní Vilém vydedukuje systém labyrintu.

Nakonec se jim podaří se dostat z labyrintu a tak se vracejí do cely. Viléma hledá opat, aby mu sdělil, že jeden z mnichů chybí.

3.Den:

Při prohledávání Beregarova pokoje najdou zakrvácený hadr. Řídí se podle Zjevení Janova (myšlenku apokalypsy jim vnukl Jorge), což je dovede do lázní, kde najdou mrtvolu Beregara.

Vilém s Adsem vyrábějí kompas a mapu labyrintu, protože se chtějí v noci opět vydat do labyrintu. Adso jde do knihovny dříve, než byli domluveni s Vilémem, ale nedá si pozor a je omámen bylinami, které tam jsou nastraženy pro nevídané hosty. Vyděšený utíká pryč a v tom někoho zahlédne, tak se rozhodne ho pronásledovat a dostane se do kuchyně, kde potká chudou dívku. Vlastně ji zachrání před znásilněním, ona jej však svede a on tak zhřeší, i po letech na to vzpomíná se silnými prožitky. Přijde tam Vilém a Adso se mu hned vyzpovídá.

4.Den:

Při ohledávání Beregarova těla zjišťují, že má černé polštářky prstů a jazyk, což způsobuje právě onen jed, který byl zcizen. Tyto znaky mají všichni mrtví stejné. V Beregarově hutně jsou nalezeny Vilémovy brýle.

Adso je stále omámen zážitkem z noci. Přijíždí obě delegace, jejich setkání končí roztržkou v oblasti teologických a filozofických otázek, vyvrcholí to procesem s bývalými členy sekty.

Inkvizitor Bernard Gui (skutečná historická postava), úhlavní nepřítel Viléma, chytí Salvátora a vesnickou dívku, jak se chystá „čarovat“ – to usoudil z toho, že měli černou kočku (chystali černou magii – ďáblové symboly). Musí být tedy společně s dalšími dvěma mnichy upálena.

Po zjištění více informací se Adso s Vilémem opět rozhodnou navštívit labyrint, nic zde nenaleznou. Ale objevy a důkazy je směřují k nějaké knize, kterou musí objevit.

5.Den:

Severin poví Adsonovi o podivné knize, kterou u sebe našel. Adso ho tedy pošle do své cely s instrukcemi, ať tam nikoho nepouští, dokud nepřijdou. Ovšem dříve než se k němu Vilém dostane, Severin je zabit a kniha je zcizena. V místnosti je nalezen i vrah, všechny důkazy k němu ukazují, je teda odsouzen k upálení.

6.Den:

Obě delegace odjíždějí, protože nedosáhly výsledku. Na ranní mši umírá další oběť, Malachiáš.

Novým knihovníkem se stává Bengt, Vilém prozkoumává historii knihovníků a nalezne další zmínky o záhadné knize. Zjistí, že knihovníkem byl i Jorge, než oslepl. Bengt se bojí o život, protože knihovníkem může být podle tradice jen domácí mnich (on je Němec).

Opat nechce, aby Vilém pokračoval v pátrání. Ten ovšem zjistí, jak se dostat do tajného oddělení v knihovně (finis Africae) odkud kniha měla údajně být. Vydají se do knihovny a naleznou Jorgeho, který se tam schovává se ztracenou Aristotelovou knihou smíchu. On je rozhřešením celého případu, podle něj se všechny vraždy řídily rukou boží, protože řada zločinů sledovala rytmus sedmi polnic z Apokalypsy: Kroupy pro Adelma (byla to sebevražda), Krev pro Valentina (jen podivný nápad Berengarův), Voda pro Berengara (byla to jen náhoda), Třetina nebes pro Severina (Malachiáš ho udeřil astrolábem, protože neměl nic jiného po ruce), nakonec Škorpióni pro Malachiáše.

Knihu, kterou chtěli mniši číst, napustil Jorge velice nebezpečným jedem. Předstrčí ji Vilémovi, aby četl, ten se ovšem nenechá napálit a vezme si na čtení rukavice (stránky jsou od jedu dolepeny, mniši si museli vždy olíznout prsty, aby jim šli stránky otáčet a tak se otrávil).

Když Vilém zjistí pravdu, Jorge začne pojídat stránky otrávené knihy, aby se naplnilo i poselství sedmé polnice: Zachovej v tajnosti, co se ozvalo v sedmeru zahřmění, a nic nepiš. Vezmi knihu a sněz ji, v žaludku ti zhořkne, ačkoli v tvých ústech sladká jako med. Začne s knihou i utíkat, při tom převrhne lampu a knihovna začne hořet. Vilém ho při útěku srazí k zemi a zabije, než se mu podaří je tam uvěznit. Množstvím knih a příčinou větru se oheň rozšíří na celé opatství, ze kterého nakonec po 3 dnech požáru zbydou jen trosky.

Román končí vlastně úspěšně – Vilém rozluští záhadné vraždy a současně uchrání i svůj život během požáru. Nakonec se rozejdou každý svou cestou – Adso do Melku a Vilém do Anglie, kde údajně zemřel na mor.

Jorge knihu otrávil, protože pojednávala o smíchu a považovala smích za všeholék. On sám smích rád neměl, protože podle něj smích zbavoval strachu z ďábla a když se lidé nebojí ďábla, není potřeba Boha, ani církve

Literární druh

- epika
- próza

Literární žánr

- kombinace různých žánrů a vyprávějících postupů – kronika, detektivka, gotický román – hrůzné scénérie, teologické a filozofické úvahy

Literární směr

- 1. Polovina 20. Století, italská literatura – neorealismus, postmodernismus

Stylistika

- spisovný jazyk
- archaismy – zastaralý jev
- latinské pasáže
- různé citace – při milování Adsa a dívkou – citace Šalamounovy písně písní
- včleněny úvahové a teologické pasáže, vyprávění připomíná až líčení
- vyprávění v ich-formě (mnich Adso)
- sklon k mystifikaci – úmyslné klamání, šíření nepravdivých zpráv, předstírání

- symbolika – promyšlená kompozice – 7 dní, 7 ran, 7 vražd
- labyrint – celý svět je labyrint poznání (knihovna jako poznání) – Labyrint svět a ráj srdce
- název – Jméno růže – závěr knihy – někdejší růže je tu už jen co jméno, jen pouhá jména držíme ve své moci = myšlenka je, že ze všeho, co zmizelo, nám zůstávají jen holá jména
- název má být sám o sobě klíčem k výkladu díla – Jméno růže se mu zalíbilo, protože růže je symbolická figura nepěchovaná do té míry významy, že skoro už sama žádný nemá
- zdůraznění detektivního principu – Vilém z Baskervillu – Pes Baskervilský (A.C.Doyle – Sherlock Holmes a Watson jako Vilém a Adso)
- odkazy na skutečné postavy – Vilém z Occamu (logika), Bernardo Gui (inkvizitor)
- intertextovost – vkládání citací z jiných děl – Bible – Janovo zjevení; antičtí autoři, Tomáš Akvinský..
- dvě roviny románu (syžet – schéma díla, i filozofující stati)
- typické jsou dialogy
- promluvy ke čtenáři
- retrospektiva
- mystifikace – autor popisuje, jak se mu do rukou dostal rukopis Adsona
- zabývá se problematikou středověku
- má promyšlenou kompozici
- odehrává se během 14. Století (1327)
- prostředí – Benediktinské opatství v severní Itálii
- epický román popisující události odehrávající se na severu Itálie v oblasti politické a teologické.
- Sedm kapitol do dnech (připomíná

Dekameron), dále jsou dny děleny podle událostí a mnišských zvyklostí (večerní mše, nalezení mrtvoly..)

členění do sedmi kapitol podle sedmi dní a dále do podkapitol podle denního řádu regule benediktýnů (Prima, Tertie, Nona..)

zachovává antickou souslednost místa, času a děje

Postavy

Adso z Melku

mladý naivní a zvědavý mnich

hrdina vyprávějící příběh

autor rukopisu

doprovázející svého učitele

Vilém z Baskervillu

jeho učitel

geniální

racionálně uvažující člověk

bývalý inkvizitor (inkvizice – právní instituce katolické církve či španělských a portugalských panovníků, která se měla vypořádávat s kacířstvím)

má vyšetřit vraždy v klášteře

pozoruje okolí – přesto mu k řešení nejvíce dopomůže náhoda

Jorge

starý

slepý kněz

bývalý knihovník

Berengar

knihovníkův pomocník

Salvator

znetvořený mnich (takový Quasimodo)

Bengt

mnich, co se chtěl stát knihovnickovým pomocníkem a pomáhal Vilémovi s případem

Umbertino

prchající františkánský mnich, který byl prohlášen za kacíře

Opat Abbone

Malachiáš

knihovník

Bernardo Gui

inkvizitor

Severinus

herbalista

Adelmo

mladý mnich – 1. mrtvý

- Další díla

Foucaultovo kyvadlo

- Román – Ostrov včerejšího dne

Ostatní autoři stejné doby

Alberto Moravia

- Horalka

William Styron

- Sophiina volba

Samuel Becket

- Čekání na Godota

Vladimír Nabokov

- Lolita